

DDR - STORMAKT I ROIDRETTE

Siden begynnelsen av 1970-årene har DDR vært roidrettens desiderte stormakt. Dersom vi ser på den samlede medaljefordeling i vinter- og sommer O.L. de senere år, finner vi at DDR er en stormakt i det totale idrettssbildet og ikke bare i roing. Et viktig spørsmål å prøve å finne svar på er hvordan det har vært mulig for et land med en befolkning på ca 15 mill. å etablere seg som en idrettsgigant snart på høyde med Sovjetunionen og foran USA ?

Dersom Norge skulle ha vunnet like mange medaljer i forhold til innbyggertallet måtte norske idrettsfolk ved O.L. i Seoul tatt 10 gull, 10 sølv, 9 bronsemedaljer og ca 180 poeng. - Vi syntes at Norge gjorde det bra med to gull, tre sølvmedaljer og 35 poeng. Dette skrives ikke for å forringe Norges prestasjoner i Seoul. De var etter forutsetningene for norsk toppidrett meget gode. Men sammenligningen forteller mye om DDR-idrettens nivå. - Det må være av stor interesse å prøve å finne ut noe om årsakene til den enorme prestasjonsforskjellen mellom Norge og DDR.

Bakgrunnen for det som her legges fram om idretten i DDR, har jeg fra et opphold i Sportclub Chemie Halle sommeren 1988 og fra diverse litteratur fra Sportverlag Berlin og verlag Johann Ambrosius Barth i Leipzig.

Den organisatoriske oppbygging av idretten i DDR skiller seg grunnleggende fra det vi har i Norge. For det første er idrettsforbundet i DDR (Deutsche Turn- und Sportbund der DDR) en statlig organisasjon og ikke en privat organisasjon som f.eks. i Norge. Dette gir helt ulike forutsetninger for blant annet økonomiske prioriteringer innen DTSB der DDR og f.eks. NIF. Norske idrettsutøvere får i stor grad økonomiske midler etter det vi kan kalle markedsverdi som reklameobjekter for næringslivet og i mindre grad etter objektive prestasjonskriterier. Dette medfører blant annet at en i enkelte ballidretter også nedover i divisjonene, finner at utøvere får betaling for å møte fram på trening 2 til 3 ganger pr uke. Samtidig strir idretter med utøvere på topp internasjonalt nivå, med å få dekning til å gjennomføre hensiktsmessige sesongopplegg. Enda værre er det at det i norsk idrett er svært vanskelig å skaffe midler til langsiktige talentutviklingsprosjekter, innen den samme organisasjon som har råd til å sponse enkelteutøvere i noen idretter med både leilighet og bil. Dette viser blant annet at en privat organisasjon som NIF i første rekke vil lide under manglende muligheter til å styre de økonomiske prioriteringer på tross av at det totalt sett skytes inn svært store pengesummer i organisasjonens aktiviteter.

Dersom vi ser på de samme forhold i DDR, blir hele situasjonen nærmest snudd på hodet. Her finnes det ingen private sponsorer som styrer de økonomiske fordelinger innen DTSB der DDR. Her er det staten som prioriterer utifra DDR's behov for å markere seg i det internasjonale idrettssbildet. Noen kaller dette sammenblanding av idrett og politikk, andre bruker betegnelsen statsprofenosjalisme. Uansett hvilke merkelapp en benytter for å beskrive DDR's idrett: ingen kan bestride at DDR-modellen gir resultater. I det følgende skal vi ikke prøve å finne fram til den mest dekkende merkelappbeskrivelsen, vi skal heller se på en del av innholdet i DDR's idrettsmodell.

Et hovedtrekk ved organiseringa av idretten i DDR er inndelinga i Sportgemeinschafts og Sportclubs. "Sportgemeinschaft-klubbene" utgjør det allmenidrettslige grunnlaget, mens de ulike Sportclubs organiserer eliteidretten. Klubbene i Sportgemeinschaft-systemet er lokale fler-idrettslag tilknyttet en bydel, en småby, et distrikt, ei bedrift eller en utdanningsinstitusjon. Klubbene er åpne for alle og de sørger i stor grad for rekrutteringen til DDR-idretten. De tilbyr ulike idrettsgrener og legger vekt på at de unge skal tilegne seg allsidig idrettserfaring. I samarbeid med kroppøvlingslærerne ved skolene driver disse klubbene en omfattende registrering av talenter for ulike idrettsgrener. De unge går igjennom omfattende testing (med enkle midler), antropometri og oppfølging fra 7 - 8 års alderen og talentene som etterhvert utmerker seg i ulike grener får ved overgangen til videregående skole (13 - 15 år) tilbud om å bli tatt opp i distriktets Sportclub.

Som hovedregel er det en Sportclub i hvert fylke (Bezirk), men i enkelte av de store byene er det fler slike eliteklubber. Hver Sportclub har flere idrettsgrener og er fullstendig finansiert av statlige midler. Hver klubb blir ledet av en sentral administrasjon, men samtidig er de ulike spesialidretter i klubben idrettsfaglig underlagt sitt eget særidrettsforbund. Jeg vil gjennom å bruke Sportclub Chemie Halle (SCCH) som eksempel, prøve å vise hvordan en slik klubb er bygd opp og hvordan den fungerer. SCCH er eliteklubben i Bezirk Halle, et industri og landbruksfylke som ligger sentralt, litt sør i DDR. SCCH driver 8 ulike grener deriblant roing, fri-idrett, svømming og fotball. Idrettsutøverne til SCCH rekrutteres fra Sportgemeinschaft-systemet og skolene i hele fylket. Utøverne kommer til klubben når det er aktuelt for dem å begynne i videregående skole. Utøvere som er hjemmehørende i distriktet rundt Halle får tilbud om å bo på klubbens internat, mens utøvere fra byen som hovedregel fortsetter å bo hjemme. Det er gratis for utøverne å bo på internatet og klubben sørger også for deres skolegang ved SCCH's videregående skole. De daglige måltider får utøverne i den enkelte særidretts klubbhus. Når en utøver først har fått plass ved klubben, beholder utøveren denne plassen til han/hun er ferdig med den videregående skolen. Etter dette får bare de utøvere som kan vise til gode idrettslige resultater fortsette i klubben. De andre må ta kontakt med en av klubbene i Sportgemeinschaft-systemet om de ønsker å drive idrett fortsatt. Eliteutøverne fortsetter imidlertid i SCCH så lenge de opprettholder sitt høye nivå. De er da garantert stipend fra staten til å leve av ved siden av f.eks. studier. De får bosted i nærheten av klubben eller universitetet. Om de ønsker det spiser de fortsatt sine måltider i klubben. Alt dette, inkludert utdanning er kostnadsfritt for utøverne.

En dag for f.eks en roer ved SCCH vil vanligvis arte seg som følger: kl 0630 oppmøte for trening. Treningsøkta varer ca 2 timer. Kl 0900 er det frokost i klubbhuset. Maten tilberedes og serveres i klubbhuskantina. Klubben har ansatt personale som tar seg av dette. Etter frokost er det avsted til skole eller arbeid. Kl 1600 er det klart for ny treningsøkt i ca to timer etterfulgt av middag i klubben kl 1830. Deretter brukes tida til hjemmearbeid, studier eller fritidssysler. Det er strenge krav til progresjon i skolearbeid og studier for utøvere ved SCCH, og de aktive må lære seg til å arbeide hardt og effektivt. - Aktuelle tester og idrettsmedisinsk oppfølging av utøverne ved SCCH foregår ved klubbens avdeling for idrettsmedisin hvor en har alt nødvendig utstyr og ansatt leger, testledere, fysioterapeuter og sykepleiere.

Det idrettsfaglige ansvar i klubben ligger under trenerne i de enkelte sær idretter. Hver sær idrett har en hovedtrener i klubben og under seg har hovedtreneren utøvende trenere for ulike grupper. I roseksjonen er det foruten sjefstreneren fire utøvende trenere. Minimumskravet til en trener i en Sportclub er fireårig trenerutdannelse ved idretts-høgskolen i Leipzig. Trenerne har etter DDR-forhold god lønn, og de får tillegg i lønna dersom de har utøvere som blir tatt til DDR's landslag. Innafor hvert enkelt særforbund finnes det sjefstrenerne som på sentralt hold utarbeider programmer og hovedretningslinjer for arbeidet i klubbene. Klubbtrenerne blir jevnlig innkalt til møter med forbundstreneren og det kreves at den enkelte utøvende trener følger de idrettsfaglige retningslinjer fra forbundet.

Jeg nevnte ovenfor at det økonomiske grunnlaget for klubbene sikres gjennom statlige midler. Dette er sjølsagt også tilfelle for SCCH. I Bezirk Halle er det kjemisk storindustri som utgjør grunnpillaren i økonomien. Statsbedrifter som VEB Leuna og VEB Buna med totalt ca. 50 000 ansatte danner det direkte økonomiske fundament for Sport Club Chemie Halle, en av de ledende eliteidrettsklubber i DDR.

Litteratur:

Tittel/Wutscherk: "Sportantropometrie", Johann Ambrosius Barth, Leipzig 1972.

Crasselt/Forcel/Stemmler: "Zur körperlichen Entwicklung der Schulpugend in der Deutschen Demokratischen Republik", Johann Ambrosius Barth, Leipzig 1985.

Harre: "Trainingslehre", Sportverlag Berlin 1976.

AKE FISKESTRAND

16. 11. 1988